

KANSANHUOLTOMINISTERIÖ

Helsingissä,

Lokakuun 17 p:nä 1939.

Kiertokirje N:o 14.

Kansanhuoltolautakunnille.

Lokakuun 3 päivänä 1939 annetun valtioneuvoston päätöksen ja samana päivänä annetun kansanhuoltoministeriön päätöksen mukaisesti saadaan ravintola-, ruokala- ja kahvilaliikkeille, hotelleille, matkustajakodeille, yömajoille, kahvinlähettämisille, myyntikojuille, yhdistyksille, kerhoille, liikennettä ulkomaille välittävillä laivoille, sisäoppilaitoksille, kunnalliskodeille, työ-, kasvatus- ja muille niihin verrattaville laitoksille sekä leipomoille antaa sokerinostolupia kunakin jakelukautena määrälle, joka vastaa puolta siitä kulutuksesta, jonka nämä laitokset jakelukautta vastaavana aikana kuluttivat 1/8 1938—1/8 1939 välisenä aikana. Samaa suhdetta on toistaiseksi kansanhuoltoministeriön päätöksen mukaisesti ollut noudatettava annettaessa sokerinostolupia sokeria tarvitseville tehtaille.

Koska on ilmeistä, että edelläsanottujen liikkeiden, tehtaiden tai laitosten joukossa on useita sellaisia, joiden säännöstelty sokerin tarve on nyt muuttuneissa oloissa joko suurempi tai pienempi, kuin minkä sanottu yritykset tai laitokset saavat annettaessa ostolupatodistuksia yllä mainittua perustetta noudattaen, kansanhuoltoministeriö on päättänyt, että nyt, kun sokerinjakelujärjestelmä alkaa tyydyttävästi toimia, on ryhdyttävä toimenpiteisiin kaikkien edelläsanottujen liikkeiden, tehtaiden tai laitosten todellisen sokerintarpeen selville saamiseksi. Se voidaan saada selville erinäisin tarkkailutoimenpitein. Seuraavassa selostetaan, minkälaisia toimenpiteitä todellisen sokerintarpeen selville saaminen edellyttää. Sitten kuin sanottujen liikkeiden, tehtaiden ja laitosten todellinen sokerintarve on saatu selville, uusia ostolupia myönnettäessä ostoluvat on kirjoitettava määrille, jotka vastaavat liikkeen, tehtaan tai laitoksen todellista säännösteltyä sokerintarvetta.

Leipomot.

Leipomoille myönnettäviä sokerinostolupia koskevan kansanhuoltoministeriön päätöksen tarkoituksena on, että leipomot kokonaistuotantoonsa kuluttavat sokeria nyt suhteellisesti puolta vähemmän kuin aikaisemmin. Niiden on senvuoksi tuotteisiinsa sekoitettava nyt vähemmän sokeria kuin aikaisemmin ja valmistettava makeita tuotteita vähemmän kuin aikaisemmin. Jotta saataisiin selville, pyrkiikö leipomo todella siihen, mitä kansanhuoltoministeriön päätös tarkoittaa, kansanhuoltolautakunnan (tai milloin ostoluvan antajana on kansanhuoltopiiritoimisto, piiritoimiston) on verrattava leipomon aikaisemman ja nykyisen tuotannon määrää sokerin kulutukseen. Leipomoita on senvuoksi pyydyttävä ilmoittamaan kansanhuoltolautakunnalle, suuriko sen valmistusmäärän raha-arvo oli 1/8 1939—1/8 1939 välisenä aikana. Sokerin kulutuksen samana aikana leipomot ovat jo kansanhuoltolautakunnalle ilmoittaneet. Näiden tietojen perusteella voidaan laskea, paljonko leipomo kulutti edelläsanottuna aikana sokeria esim. jokaista 10,000 markan suuruista valmistusmäärää kohden. Jos leipomo on 1/8 1938—1/8 1939 välisenä aikana kuluttanut sokeria esim. 60 kiloa jokaista 10,000 markan suuruista valmistusmäärää kohden, se voi saada sokeria nyt vain 30 kiloa jokaista 10,000 markan suuruista valmistusmäärää kohden.

Jotta tällainen sokerinkulutuksen supistaminen voidaan todeta, kansanhuoltolautakunnan on pyydyttävä leipomoita ilmoittamaan jokaisen kuukauden valmistusmäärän raha-arvo kansanhuoltolautakunnalle. Ilmoitus valmistusmäärän raha-arvosta kansanhuoltolautakunnan on saatava viimeistään seuraavan kuukauden 10. päi-

vänä. Kun tällainen ilmoitus saapuu, sitä verrataan leipomolle edellisen kuukauden aikana annettujen sokerin ostolupien kilomäärään. Oletetaan, että leipomon valmistusmäärä oli 1/8 1938—1/8 1939 välisenä aikana 100,000 markkaa kuukaudessa ja että leipomo kulutti sokeria samana aikana 600 kiloa kuukaudessa. Jos valmistusmäärää koskevasta ilmoituksesta käy ilmi, että leipomon tuotanto edellisenä kuukautena oli edelleen 100,000 markkaa ja että leipomo oli edellisen kuukauden tuotantoa varten saanut sokerin ostolupia 300 kilon määrälle, joka vastaa puolta aikaisemmasta sokerinkulutuksesta, asia ei aiheuta uusia päätöksiä. Jos valmistusmäärä sitävastoin on alentunut esim. 60,000 markkaan kuukaudessa, saadusta sokerista on täytynyt jäädä varastoa 120 kiloa. Uutta sokerinostolupaa myönnettäessä tämä varasto on otettava huomioon. Jos valmistusmäärä sitävastoin on noussut, esim. 120,000 markkaan, sokerin tarve leipomossa on lisääntynyt ja uutta sokerin ostolupaa annettaessa lisääntynyt tarve, joka tässä esimerkiksi merkitsee 60 kiloa, on otettava huomioon.

Ravintolat, kahvilat, kahvinlähettämät ja muut niihin verrattavat yritykset.

Sokerin kulutuksen tarkkailua otsakkeessa mainittujen yritysten suhteen on hoidettava samaan tapaan kuin leipomoiden sokerin kulutuksen suhteen. Vertailun perusteeksi on tällöin otettava yrityksen sokerin kulutus 1/8 1938—1/8 1939 välisenä aikana esim. jokaista 10,000 markan myyntimäärää kohden. Myyntimääräksi otetaan ravintolan liikevaihto vähennettynä alkoholijuomien myynnillä. Siitä sokerimäärästä, jonka yritys kulutti 1/8 1938—1/8 1939 välisenä aikana jokaista 10,000 markan suuruista myyntimäärää kohden, yritykselle annetaan sokerin ostolupia nyt vain puolet jokaista 10,000 markan suuruista myyntimäärää kohden. Jos yrityksen myynti vähenee, sille myönnettävien sokerinostolupien määriä on vastaavasti vähennettävä. Jos yrityksen myynti lisääntyy, sille myönnettävien sokerinostolupien määriä on lisättävä.

Vesi- ja virvoitusjuoma- sekä makeistehtaat.

Vesi- ja virvoitusjuomatehtaiden samoin kuin makeistehtaiden sokerin kulutusta on pyrittävä rajoittamaan nimenomaan siitä syystä, että niiden tuotteet ovat ylellisyystavaraa, jota ilman-

kin voidaan tulla toimeen. Toistaiseksi on noudatettava annettua ohjetta, jonka mukaan vesi- ja virvoitusjuomatehtaat saavat sokeria puolet aikaisemman kulutuksen määrästä. Sokerinostolupia vesi- ja virvoitusjuomatehtaille ja makeistehtaille myönnettäessä on otettava huomioon sokerintarpeen kausivaihtelut. Niukan tarpeen aikana on siis annettava ostolupia puolelle siitä määrästä, jonka tehdas aikaisemmin tarvitsi niukan tarpeen aikana, ja runsaan tarpeen aikana puolet siitä määrästä, jonka tehdas aikaisemmin tarvitsi runsaan tarpeen aikana.

Jotta voitaisiin todeta, onko vesi- ja virvoitusjuomatehdas käyttänyt saamansa sokerin sokerista valmistettujen juomien valmistukseen, tehdasta on pyydetty ilmoittamaan sokerista valmistettujen juomien kuukausimyyntit niukan ja runsaan menekin aikana 1/8 1938—1/8 1939 välisenä aikana. Edelleen tehdasta on pyydettyvää joka kuukausi ilmoittamaan sokerista valmistettujen juomien myynnin edellisen kuukauden aikana. Myynti-ilmoitus on annettava kansanhuoltolautakunnalle viimeistään seuraavan kuukauden 10. päivänä. Myynti-ilmoituksen perusteella on tarkastettava, onko sokerista valmistettujen juomien myynti vähentynyt niin paljon, että sokerin ostolupien määriä olisi vähennettävä. Vähennyksiä on tehtävä kohta, kun vesi- tai virvoitusjuomatehtaan sokerista valmistettujen juomien myynti on vähentynyt enemmän kuin puolella 1/8 1938—1/8 1939 välisen ajan kuukausimyynteistä. Ostolupatodistusten määriä vähennetään yhtä monta prosenttia kuin sokerista valmistettujen juomien kuukausimyynti on vähentynyt vastaavan kuukauden puolesta myynnistä 1/8 1938—1/8 1939 välisenä aikana.

Suomalaisista hedelmistä ja marjoista tuotteita valmistavat mehutehtaat, säilyketehtaat sekä lääke- ja teknokemialliset tehtaat.

Otsakkeessa mainitut tehtaat voivat saada sokerin ostolupia niin suurille määrille, kuin ne tuotantonsa ylläpitämiseen tarvitsevat. Jotta voitaisiin todeta, ovatko nämä tehtaat kuluttaneet saamansa sokerin tuotantoonsa, tehtaat on velvoitettava hoitamaan varastokirjaa, josta käy selville, paljonko ne päivittäin kuluttavat sokeria tuotteidensa valmistukseen. Kansanhuoltolautakunnan on kuukausittain vertailtava myönnettujen sokerinostolupien määriä tähän varastokirjanpitoon ja myönnettävä uusia sokerinostolupia aina, kun varastokirjanpito osoittaa tehtaan sokerivaraston kaipaavan täydentämistä.

Hotellit, matkustajakodit ja niihin verrattavat yritykset.

Hotellien, matkustajakotien ja niihin verrattavien yritysten sokerintarve on ainakin useimmassa tapauksessa huomattavasti vähentynyt siitä, mikä niiden sokerintarve oli 1/8 1938—1/8 1939 välisenä aikana. Koska olisi kohtuutonta, että näiden yritysten säännöstelty sokerintarve jatkuvasti määritellään aikaisemman kulutuksen perusteella, kansanhuoltolautakunnan on etsittävä uusia perusteita näiden yritysten nykyisen säännöstellyn sokerintarpeen selville saamiseksi. Perusteena voidaan käyttää esim. vieraillevien matkustajien lukumäärää, joka lukumäärä

voidaan saada selville poliisiviranomaisilta. Aikaisempien ohjeiden mukaan näille yrityksille voidaan antaa sokeria puolet niiden normaalitarpeesta. Jos matkustajien lukumäärä on pysynyt entisellään, silloin yritys saa sokeria puolet normaalitarpeestaan. Jos taas matkustajien lukumäärä on vähentynyt esim. puoleen aikaisemmasta määrästä, silloin hotellille tai matkustajakodille myönnetään sokerinostolupa vain puolelle juuri sanotusta puolesta määrästä. Yleensä nämä tapaukset ovat vaikeimmin tarkkailtavia, minkä vuoksi kansanhuoltolautakunnan tulee käyttää tervettä harkintaa arvostellessaan, suuriako sokerimääriä hotelleille ja matkustajakodeille nykyisissä oloissa sokeria myönnetään.

Kansanhuoltoministeri **R. v. Fieandt.**

Osastopäällikkö *Onni Toivonen.*

